

Datum van inontvangstneming : 11/04/2018

„TGSS”) aangaande [de berekening van] het OUDERDOMSPENSIOEN [omissis].

DE FEITEN

1.- ██████████ heeft de bevoegde instantie inzake de sociale zekerheid verzocht om een ouderdomspensioen, dat haar met ingang van 1 oktober 2016 is toegekend en waarvan de waarde is berekend door het basisbedrag te vermenigvuldigen met een aan de premiejaren gekoppeld percentage van 53 %.

2.- ██████████ heeft gedurende een belangrijk deel van haar beroepsleven deeltijds gewerkt en sociale-zekerheidspremies betaald. Zij voert aan dat het op het basisbedrag toe te passen percentage 80,04 % moet zijn, waarbij zij rekening houdt met alle tijdvakken waarin zij heeft gewerkt alsof zij haar hele beroepsleven voltijds had gewerkt.

3.- Nadat deze methode van berekening van het ouderdomspensioen is afgewezen, heeft ██████████ een gerechtelijke vordering ingesteld, die voor kennisneming is toegewezen aan de Juzgado de lo Social n° 4 de Valladolid [omissis]. In die procedure heeft zij aangevoerd dat het verschil in behandeling bij de berekening van het ouderdomspensioen – op grond dat zij gedurende een deel van haar beroepsleven deeltijds had gewerkt – in vergelijking met de wijze waarop dit pensioen zou zijn berekend indien zij haar gehele leven voltijds had gewerkt, in strijd is met het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel, en dat dit verschil in behandeling bovendien een discriminatie op grond van geslacht in het leven roept. Op 30 juni 2017 heeft de eerste rechter de vordering afgewezen met de overweging dat het verschil in behandeling van deeltijds werkende personen bij de berekening van het ouderdomspensioen geen discriminatie inhoudt aangezien de toegepaste formule bedoeld is om de berekening aan te passen aan de betaalde premies, in overeenstemming met het beginsel van premiebetaling en het evenredigheidsbeginsel.

4.- ██████████ heeft tegen de beslissing van de Juzgado de lo Social beroep ingesteld bij dit hooggerechtshof. Zelfs al is de bestreden beslissing in beginsel niet vatbaar voor beroep, gelet op het [litigieuze] bedrag, menen wij toch dat de betrokken voorziening in casu moet worden toegestaan daar het type van geschil dat aan ons wordt voorgelegd (te weten het verschil in behandeling op grond van deeltijdse arbeid bij de toegang tot en de berekening van socialezekerheidsuitkeringen en het discriminerende karakter ervan op grond van geslacht) een (steeds) toenemend aantal van begunstigden van het socialezekerheidssysteem treft, in het bijzonder vrouwen, en voorts omdat deze kwestie aanleiding geeft tot vele en belangrijke rechtszaken, die tot een groot aantal beslissingen hebben geleid, onder meer tot verschillende arresten van de Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje), van de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Het desbetreffende beroep valt derhalve onder de werkingssfeer van artikel 191, § 3, onder b), van de Ley [reguladora] de la Jurisdicción Social

■■■■■

(wet betreffende de rechten voor arbeids- en sociale-zekerheidszaken), en wij hebben het ontvankelijk verklaard.

5.- Ter afdoening van dit beroep dient het Unierecht te worden toegepast, te weten richtlijn 79/7/EEG van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van sociale zekerheid (PB 1979, L 6, blz. 24). [omissis] [Verwijzing naar artikel 267 VWEU]. De partijen in het geding [omissis] hebben ingestemd [omissis] met de noodzaak van een prejudiciële verwijzing [omissis].

IN RECHTE

[Or. 4]

ENIG MIDDEL.- [omissis] [Verwijzing naar artikel 267 VWEU]

In casu is ter afdoening van het geschil een passende uitlegging en toepassing van richtlijn 79/7/EEG noodzakelijk en, meer bepaald, van artikel 4, lid 1, ervan dat bepaalt dat het beginsel van gelijke behandeling inhoudt dat iedere vorm van discriminatie op grond van geslacht, hetzij direct, hetzij indirect door verwijzing naar met name echtelijke staat of gezinssituatie is uitgesloten, in het bijzonder met betrekking tot de berekening van de socialezekerheidsprestaties.

De antwoorden op de gestelde vragen kunnen niet duidelijk worden afgeleid uit de rechtspraak van het Hof (arresten van 6 oktober 1982, ■■■■■ e.a., 283/81, EU:C:1982:335, en 15 september 2005, Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552), aangezien het Hof daarover, voor zover dit hooggerechtshof weet, nog geen uitspraak heeft gedaan, althans niet met betrekking tot het specifieke punt van de berekening van het ouderdomspensioen van deeltijds tewerkgestelden na de inwerkingtreding van de Real Decreto-ley 11/2013, de 2 de agosto (koninklijk wetsdecreet nr. 11/2013, van 2 augustus 2013). Verder is dit hooggerechtshof van oordeel dat de uitlegging van deze richtlijn niet zo duidelijk is dat deze vraag buiten alle redelijke twijfel kan worden beantwoord. [omissis] [Procedurele verwijzing aangaande de prejudiciële beslissing]. Hoewel geen van de partijen om een [prejudiciële] verwijzing heeft verzocht, heeft in casu elke partij daarmee ingestemd nadat dit hooggerechtshof de partijen over de mogelijkheid tot verwijzing had geraadpleegd.

Aangezien de beantwoording van bepaalde vragen over de uitlegging van Unierechtelijke bepalingen noodzakelijk is om uitspraak te doen in de onderhavige procedure,

BESLIST HET HOOGGERECHTSHOF

[omissis] de beroepsprocedure te schorsen [omissis] teneinde het Hof van Justitie van de Europese Unie, gelet op de hierna verstrekte motivering, te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

- a) De Spaanse wettelijke regeling betreffende de berekening van het ouderdomspensioen bepaalt dat op het basisbedrag van dit pensioen, dat wordt berekend met inaanmerkingneming van de salarissen van de laatste jaren, een percentage wordt toegepast dat afhangt van het aantal premiejaren gedurende het gehele beroepsleven. Is een nationale wettelijke bepaling, zoals die welke is vastgesteld in artikel 247, onder a), en artikel 248, lid 3, van de [Ley General de la Seguridad Social] (Spaanse algemene socialezekerheidswet), op grond waarvan het aantal jaren dat in aanmerking kan worden genomen voor de toepassing van dat percentage wordt beperkt indien sprake is van tijdvakken van deeltijdse arbeid, in strijd met artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van sociale zekerheid (PB 1979, L 6, blz. 24)? Vereist artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG dat het aantal premiejaren dat in aanmerking wordt genomen voor de vaststelling van het percentage dat wordt toegepast voor de berekening van het ouderdomspensioen, op dezelfde wijze wordt vastgesteld voor voltijdse en deeltijdse tewerkgestelden?
- b) Is een nationale wettelijke bepaling, zoals die welke aan de orde is in de onderhavige zaak, ook in strijd met artikel 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, zodat de nationale rechter gehouden is de volledige werking van dit Handvest te verzekeren en de betrokken strijdige bepalingen van het nationale recht buiten toepassing te laten, zonder dat hij de voorafgaande opheffing hiervan via de wetgeving of enige andere constitutionele procedure hoeft te vragen of af te wachten?

MOTIVERING VAN DE PREJUDICIËLE VERWIJZING

I. Feiten in het hoofdgeding

1.- ████████ heeft de bevoegde instantie inzake de sociale zekerheid verzocht om een ouderdomspensioen, dat haar is toegekend met ingang van 1 oktober 2016 en waarvan de waarde is berekend door het basisbedrag te vermenigvuldigen met een aan de premiejaren gekoppeld percentage van 53 % dat verband houdt met het aantal jaren waarin de werkneemster gedurende haar beroepsleven bijdragen heeft betaald.

2.- ████████ heeft voltijds gewerkt en sociale-zekerheidspremies betaald van 3 oktober tot 6 november 1969 en van 4 november 1979 tot 7 juli 1980. Zij heeft eveneens deeltijds gewerkt en premies betaald gedurende de volgende tijdvakken:

Regime	Begindatum	Einddatum	Verlagingscoëfficiënt voor deeltijdse arbeid
Algemeen	11 april 1987	2 januari 1988	50,0
Algemeen	16 november 1989	30 april 1998	07,5
Algemeen	1 mei 1998	31 december 1998	07,5
Algemeen	1 januari 1999	27 januari 2003	07,5
Algemeen	28 januari 2003	29 februari 2004	08,0
Algemeen	1 maart 2004	30 september 2009	08,0

Vervolgens heeft zij ook sociale-zekerheidspremies betaald in het kader van een bijzonder akkoord voor de tijdvakken van 1 maart 2004 tot 30 september 2009 en van 12 februari 2010 tot 30 september 2016. **[Or. 7]**

heeft dus gedurende een belangrijk deel van haar beroepsleven deeltijds gewerkt met de voor elk tijdvak aangegeven verlagingscoëfficiënten voor deeltijds werk*. vordert dat het op het basisbedrag toe te passen percentage op 80,04 % wordt vastgesteld, waarbij zij rekening houdt met alle tijdvakken waarin zij heeft gewerkt alsof zij haar hele beroepsleven voltijds had gewerkt.

3.- Het is bekend dat het percentage van deeltijds tewerkgestelde vrouwen in Spanje veel hoger is dan het percentage van deeltijds tewerkgestelde mannen en dat de overgrote meerderheid van de deeltijds tewerkgestelden vrouwen zijn. Volgens de Encuesta de Población Activa (enquête over de economisch actieve bevolking) van het Instituto Nacional de Estadística (nationaal instituut voor de statistiek, Spanje) voor het eerste trimester van 2017, telt Spanje meer bepaald 15 906 700 werknemers, onder wie 8 332 000 mannen en 7 574 600 vrouwen. Voor hetzelfde tijdvak is het aantal deeltijds tewerkgestelden 2 460 200 (15,47 % van de werknemers), onder wie 613 700 mannen (7,37 % van de tewerkgestelde mannen) en 1 846 500 vrouwen (24,38 % van de tewerkgestelde vrouwen). Met andere woorden, in het eerste trimester van 2017 waren 75 % van de deeltijds tewerkgestelden vrouwen.

* Nota van de vertaler: de verlagingscoëfficiënt voor deeltijdse arbeid is het percentage van de arbeidstijd van de deeltijds tewerkgestelde werknemer ten opzichte van die van een vergelijkbare voltijds tewerkgestelde werknemer.

II. Het juridische kader

A) *De Spaanse wetgeving*

1.- In Spanje wordt het ouderdomspensioen van het socialezekerheidsstelsel in de regel berekend door op een basisbedrag of een basissalaris (het bedrag hiervan komt overeen met het gemiddelde van de salarissen die gedurende een aantal jaren vóór de pensionering aanleiding hebben gegeven tot betaling van premies) een bepaald percentage toe te passen, dat wordt bepaald aan de hand van het aantal premiejaren gedurende de gehele beroepsloopbaan.

Ouderdomspensioen = basisbedrag x percentage volgens aantal premiejaren

Het basisbedrag wordt berekend door het gemiddelde te nemen van de premiebases van de 25 jaar voorafgaand aan de pensionering ([artikel 209 van de Ley General de la Seguridad Social], hoewel voor het jaar 2016, krachtens de achtste overgangsbepaling van deze wet, [Or. 8] enkel het gemiddelde van het salaris van de 19 jaar voorafgaand aan de pensionering wordt berekend.

Volgens artikel 147 van de algemene socialezekerheidswet stemmen de premiebases overeen met de werkelijk ontvangen salarissen (of met de salarissen waarop de werknemer recht heeft indien zij hoger zijn) maar met maxima en minima die in regelgevende normen zijn vastgesteld. De benedengrens is het wettelijk minimumsalaris voor voltijds werk. Voor de berekening van het basisbedrag van het ouderdomspensioen worden de premiebases tot 24 maanden voor de pensionering geactualiseerd volgens de consumentenprijsindex (artikel 209 van de algemene socialezekerheidswet).

Voor de vaststelling van het bedrag van het ouderdomspensioen wordt het basisbedrag, na de berekening ervan, vermenigvuldigd met een percentage dat is bepaald aan de hand van het aantal premiejaren (artikel 210 van de algemene socialezekerheidswet). Een percentage van 50 % wordt toegepast op de eerste 15 premiejaren, vervolgens geeft elke extra maand aanleiding tot toepassing van een percentage, te weten 0,19 % tot aan de 248ste maand en 0,18 % voor de extra maanden, zonder dat 100 % van het basisbedrag kan worden overschreden, behalve in bepaalde, voor de onderhavige zaak niet relevante, gevallen. Voor het jaar 2016 echter werd – krachtens de negende overgangsbepaling van de algemene socialezekerheidswet – het percentage van 50 % toegepast op de eerste 15 premiejaren maar gaf elke extra premiemaand aanleiding tot toepassing van een percentage van 0,21 % tussen de eerste en de 163ste maand, daarna van 0.19 % voor elk van de 83 volgende maanden tot het maximum van 100 %.

2.- In beginsel wordt het basisbedrag van het ouderdomspensioen van personen die tijdens hun beroepsleven soms deeltijds hebben gewerkt, op dezelfde wijze berekend als voor voltijds tewerkgestelden [artikel 248, lid 1, onder a), van de algemene socialezekerheidswet]. Het basisbedrag wordt berekend door het gemiddelde te nemen van de premiebases van de 25 jaar voorafgaand aan de

■■■■■

pensionering (artikel 209 van de algemene socialezekerheidswet), hoewel voor het jaar 2016 – krachtens de achtste overgangsbepaling van deze wet – enkel het gemiddelde van het salaris van de 19 jaar voorafgaand aan de pensionering wordt berekend. De in aanmerking te nemen premiebases worden tot 24 maanden voor de pensionering geactualiseerd volgens de consumentenprijsindex (artikel 209 van de algemene socialezekerheidswet). **[Or. 9]**

Indien er perioden van deeltijdse tewerkstelling zijn in het berekeningstijdvak dat als referentietijdvak dient voor de berekening van het gemiddelde dat als basisbedrag wordt gebruikt, is de grondslag voor de berekening van de premiebasis die welke met de ontvangen deeltijdsalarissen overeenkomt zoals hierna wordt uiteengezet.

Volgens artikel 246 van de algemene socialezekerheidswet stemmen de premiebases voor de deeltijds tewerkgestelden overeen met de werkelijk ontvangen salarissen (of met de salarissen waarop de werknemer recht heeft indien zij hoger zijn), maar de benedengrens wordt toegepast op basis van het minimumsalaris voor het aantal werkelijk gewerkte uren en niet op basis van een minimumsalaris voor voltijds werk. De benedengrens is gelijk aan het wettelijk minimumsalaris vermenigvuldigd met het aantal gewerkte uren.

Het bedrag van het ouderdomspensioen wordt berekend door, na de berekening van het basisbedrag, een percentage toe te passen volgens de jaren van premiebetaling gedurende het beroepsleven, in beginsel op dezelfde wijze als supra is omschreven. Indien de beroepsloopbaan echter tijdvakken van deeltijdse arbeid bevat, moet voor de vaststelling van dat percentage een berekeningswijze worden toegepast die het aantal in aanmerking te nemen jaren vermindert (artikel 247, onder a), en artikel 248, lid 3, van de algemene socialezekerheidswet):

De periodes van deeltijdse arbeid worden niet in hun geheel in aanmerking genomen, maar in verhouding tot het deeltijdse karakter ervan (overeenkomstig de verlagingscoëfficiënt voor deeltijdse arbeid), met andere woorden, naargelang het percentage van de deeltijdse arbeid [van de werknemer] ten opzichte van de voltijdse arbeid van een vergelijkbare werknemer. Als een werknemer bijvoorbeeld gedurende 200 dagen is ingeschreven bij de sociale zekerheid voor een tewerkstelling die overeenkomt met 50 % van een voltijdse tewerkstelling, zullen aanvankelijk 100 premiedagen in aanmerking worden genomen voor de berekening van het percentage dat van toepassing is op het basisbedrag. Dit cijfer wordt vermenigvuldigd met 1,5. In het eerdere voorbeeld houdt men dan rekening met $100 \times 1,5 = 150$ premiedagen in plaats van met de 200 dagen van inschrijving en deeltijdse premies. In geen geval mogen meer dagen in aanmerking worden genomen dan die welke werkelijk aanleiding hebben gegeven tot [betaling van] een deeltijdse premie (wat kan gebeuren in geval van een vermenigvuldiging met 1,5). Wanneer er sprake is van tijdvakken waarin deeltijds is gewerkt, impliceert de wettelijke formule dus altijd een verkorting van het in aanmerking genomen tijdvak. In het beste geval kunnen de berekeningen worden uitgevoerd alsof

[Or. 10] [de werknemer] altijd voltijds heeft gewerkt (als de verlagingscoëfficiënt voor deeltijdse arbeid hoger of gelijk is aan 2/3).

Ten slotte, indien het berekende premietijdvak, na vermenigvuldiging met 1,5, korter is dan 15 jaar, wordt het op het basisbedrag toe te passen percentage berekend door het percentage te hanteren dat overeenstemt met het tijdvak waarvoor de werknemer het bewijs heeft geleverd dat hij premies heeft betaald gedurende 15 jaar, vermenigvuldigd met 50. Die regel is voor deze zaak echter irrelevant.

3.- Uit het voorgaande volgt in casu:

- a) indien ██████████ voltijds had bijgedragen gedurende haar hele beroepsloopbaan, dan bedroeg het op haar basisbedrag toe te passen percentage krachtens artikel 210 en de negende overgangsbepaling van de algemene socialezekerheidswet 80,04 %;
- b) aangezien ██████████ deeltijds heeft bijgedragen gedurende een belangrijk deel van haar beroepsloopbaan, leidt de toepassing van de artikelen 247, onder a), en 248, lid 3, van de algemene socialezekerheidswet, voor de berekening van de premiejaren die overeenstemmen met het aantal jaren van deeltijdse arbeid, tot een op het basisbedrag toe te passen percentage van 53 %;
- c) het voor de berekening van het basisbedrag (gemiddelde van de premiebases van de werkneemster van oktober 1997 tot september 2016) in aanmerking genomen tijdvak bevat een belangrijk aantal jaren van deeltijdse arbeid. De premies van die jaren komen overeen met het voor deeltijdse arbeid ontvangen salaris.

4.- Dit systeem van berekening van het ouderdomspensioen, ingeval sprake is van tijdvakken waarin deeltijds is gewerkt, is ingevoerd bij Real Decreto-ley 11/2013, de 2 de agosto (koninklijk wetsdecreet nr. 11/2013 van 2 augustus 2013), met enkele latere wijzigingen die voor de onderhavige zaak niet van belang zijn. Deze hervorming is het gevolg van de ongrondwettigverklaring door de Tribunal Constitucional – in zijn arrest 61/2013 van 14 maart 2013, waarbij deze rechterlijke instantie de rechtspraak die is ontwikkeld in het arrest van 22 november 2012, ██████████ ██████████ (C-385/11, EU:C:2012:746), heeft overgenomen – van de vroegere wettelijke regeling waarbij voor de toegang tot het ouderdomspensioen proportioneel rekening werd gehouden met de duur van de deeltijdse arbeid ten opzichte van de arbeidstijd, door een vermenigvuldigingscoëfficiënt van 1,5 toe te passen. Dit oude systeem bemoeilijkte de toegang tot het ouderdomspensioen voor werknemers die gedurende hun gehele beroepsloopbaan deeltijds hadden gewerkt, daar die tijdvakken slechts in beperkte mate in aanmerking werden genomen om het voor het recht op ouderdomspensioen vereiste minimum te bereiken. Ten gevolge van de hervorming is het toegangssysteem gewijzigd door de invoering van het

■■■■■

concept „verlagingscoëfficiënt voor deeltijdse arbeid”, maar tegelijkertijd zijn de regels voor de berekening van het ouderdomspensioen gewijzigd teneinde het bedrag ervan te verlagen in geval van deeltijdse arbeid gedurende de beroepsloopbaan. Vóór de hervorming konden deeltijdse arbeidsovereenkomsten als gevolg van de lagere premiebasis gedurende de tijdvakken waarin deeltijds werd gewerkt, automatisch tot lagere uitkeringen leiden. Na de hervorming wordt de werkneemster – bovenop die verlaging van het basisbedrag of van het basissalaris – geconfronteerd met een tweede vermindering, aangezien het percentage dat wordt toegepast op het basissalaris naargelang de gewerkte jaren, extra wordt verlaagd op de hierboven uiteengezette wijze (proportionele verlaging voor deeltijdse arbeid en correctiecoëfficiënt van 1,5).

Dit betekent dat de algemene socialezekerheidswet niet kan worden uitgelegd op een manier die mogelijk zou stroken met artikel 4 van richtlijn 7[9]/7/EEG. Het thans in voege zijnde systeem is bovendien het resultaat van een recente uitdrukkelijke beslissing van de wetgever, aangezien het koninklijk wetsdecreet nr. 11/2013 van 2 augustus 2013 is goedgekeurd door het Spaanse parlement. De Tribunal Constitucional [omissis] is volgens haar rechtspraak van oordeel dat een nationale rechterlijke instantie geen nationale wettelijke norm buiten beschouwing mag laten op grond van de overweging dat deze strijdig is met het Unierecht zonder daarbij een beroep te doen op het Hof van Justitie via een prejudiciële verwijzing. Zelfs al hebben de partijen in het geding niet om een prejudiciële verwijzing verzocht (en hoewel zij nadien hebben ingestemd met de aan hen voorgestelde verwijzing), kan dit hooggerechtshof het Spaanse recht dan ook niet buiten beschouwing laten zonder een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie [**Or. 12**], aangezien de betrokken norm een wet is. Zo niet zou het door ons gewezen arrest overeenkomstig de voormelde rechtspraak kunnen worden vernietigd door de Tribunal Constitucional.

B) Unierecht

1.- Artikel 4, lid 1, van richtlijn nr. 79/7/EEG bepaalt:

„Het beginsel van gelijke behandeling houdt in dat iedere vorm van discriminatie op grond van geslacht, hetzij direct, hetzij indirect door verwijzing naar met name echtelijke staat of gezinssituatie, is uitgesloten in het bijzonder met betrekking tot:

- de werkingssfeer van de regelingen alsmede de voorwaarden inzake toelating tot de regelingen;
- de verplichting tot premiebetaling en de premieberekening,
- de berekening van de prestaties, waaronder begrepen verhogingen verschuldigd uit hoofde van de echtgenoot en voor ten laste komende personen, alsmede de voorwaarden inzake duur en behoud van het recht op prestaties”.

2.- Het Unierecht laat de bevoegdheid van de lidstaten om hun socialezekerheidsstelsels in te richten, onverlet, en bij gebreke van harmonisatie op het niveau van de Unie staat het elke lidstaat vrij in zijn wetgeving de voorwaarden vast te stellen voor de toekenning van verstrekkingen op het gebied van de sociale zekerheid. Dit neemt echter niet weg dat de lidstaten bij de uitoefening van deze bevoegdheid het Unierecht dienen te eerbiedigen (arresten van 16 mei 2006, Watts, C-372/04, EU:C:2006:325 en 5 november 2014, Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334).

Volgens vaste rechtspraak van het Hof is er sprake van indirecte discriminatie wanneer de toepassing van een nationale maatregel, ook al is deze op neutrale wijze [**Or. 13**] geformuleerd, in feite een groter aantal vrouwen dan mannen benadeelt. Een verschillende behandeling betreffende toegangsvoorwaarden, bewaring, behoud of berekening van socialezekerheidsprestaties die zou voortvloeien uit het feit dat de begunstigde ervan deeltijds heeft gewerkt, moet worden beschouwd als strijdig met de richtlijn daar aldus een onderscheid in het leven wordt geroepen dat een veel groter aantal vrouwen dan mannen treft, aangezien deeltijds werk voor het overgrote deel door vrouwen wordt verricht (arresten van 20 oktober 2011, ██████████ C-123/10, EU:C:2011:675; 22 november 2012, ██████████ C-385/11, EU:C:2012:746 en 9 november 2017, ██████████ C-98/15, EU:C:2017:833).

3.- Artikel 20 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”) bepaalt dat ieder gelijk is voor de wet. Artikel 21 van het Handvest verbiedt iedere discriminatie, met name op grond van geslacht. Artikel 6 VEU verleent aan het Handvest dezelfde juridische waarde als de Verdragen. Krachtens artikel 51 van het Handvest zijn de bepalingen ervan gericht tot de lidstaten wanneer zij het recht van de Unie – waarvan richtlijn 79/7/EEG deel uitmaakt – ten uitvoer brengen.

Volgens de rechtspraak van het Hof dient de nationale rechter, in geval van een conflict tussen bepalingen van zijn nationaal recht en door het Handvest gewaarborgde rechten, zorg te dragen voor de volle werking van deze normen, en daarbij zo nodig, op eigen gezag, elke strijdige bepaling van de – zelfs latere – nationale wetgeving buiten toepassing te laten, zonder dat hij hoeft te verzoeken of af te wachten dat deze eerst door de wetgever of door enige andere constitutionele procedure wordt ingetrokken (arresten van 19 januari 2010, ██████████ C-555/07, EU:C:2010:21 en 26 februari 2013, ██████████ C-617/10, EU:C:2013:105).

III. Motivering van de vragen en noodzaak van de prejudiciële verwijzing

1.- Dit hooggerechtshof heeft met betrekking tot de aan hem voorgelegde situatie twijfels vanuit het oogpunt van de toepassing van het Unierecht, waarover het uitsluitsel wenst te krijgen voordat het ten gronde uitspraak doet. Hoe dan ook kan het, gelet op de rechtspraak van de Tribunal Constitucional, geen Spaanse

■

wettelijke norm [Or. 14] buiten toepassing laten op grond van de overweging dat deze strijdig is met het recht van de Europese Unie zonder daarbij een beroep te doen op het Hof van Justitie via een prejudiciële verwijzing. De mogelijkheid om een Spaanse wettelijke norm niet toe te passen op grond van de onverenigbaarheid ervan met het Unierecht wordt beperkt door de rechtspraak van de Tribunal Constitucional [omissis], die van oordeel is dat een nationale rechter de toepassing van een Spaanse wettelijke norm niet buiten toepassing kan laten wegens strijdigheid met het Unierecht, maar eerst een beroep moet doen op het Hof van Justitie via een prejudiciële verwijzing of op de Tribunal Constitucional via een voorafgaandelijke vraag over de grondwettigheid. Deze rechtspraak begrenst de autonomie van de Spaanse rechter bij het buiten toepassing laten van Spaanse wettelijke rechtsregels – zoals de in casu aan de orde zijnde bepalingen – die hij onverenigbaar acht met het Unierecht, en dit zelfs wanneer hij de betrokken voorschriften strijdig acht met het Handvest.

In casu zijn er redenen om aan te nemen dat deze norm mogelijkwerwijs onverenigbaar is met het Unierecht. De toepassing van de Spaanse wet aangaande de berekening van het ouderdomspensioen schaaft enkel de werknemers die op een bepaald ogenblik tijdens hun beroepsloopbaan deeltijds hebben gewerkt, doordat deze wet erin voorziet dat het aantal premiedagen dat in aanmerking wordt genomen voor de vaststelling van het percentage van het basisbedrag dat als ouderdomspensioen zal worden betaald, wordt verlaagd in verhouding tot de minder gepresterde arbeidstijd gedurende die tijdvakken. De toepassing ervan kan nooit leiden tot een resultaat waarbij het aantal in aanmerking te nemen dagen hoger is dan het werkelijk [gepresteerde] aantal dagen, zelfs al is voorzien in een vermenigvuldigingscoëfficiënt van 1,5. De wet benadeelt dus altijd de personen die gedurende hun gehele beroepsloopbaan deeltijds hebben gewerkt, behalve in de – minder voorkomende – gevallen waarin de toepassing van de vermenigvuldigingscoëfficiënt van 1,5 ertoe leidt dat het aantal premiedagen en het aantal werkelijk [gepresteerde] dagen samenvallen (wat deeltijds werk van minstens twee derde van een voltijdse tewerkstelling vereist). Deze wet creëert in geen enkele hypothese gunstige gevolgen voor deeltijds tewerkgestelden in vergelijking met voltijds tewerkgestelden. In het merendeel van de gevallen zijn de gevolgen ongunstig voor de berekening van het ouderdomspensioen en in bepaalde – minder voorkomende – gevallen zijn ze neutraal.

Aangezien het merendeel van de werknemers die sinds de invoering van de overeenkomst voor deeltijdse arbeid op deze manier in dienst zijn genomen, in de afgelopen decennia steeds [Or. 15] vrouwen waren, heeft de wet in de meerderheid van de gevallen een negatief effect op het ouderdomspensioen van vrouwen. Deze afwijkende methode van berekening van het ouderdomspensioen levert dan ook hoogstwaarschijnlijk een ongelijke behandeling in het nadeel van vrouwen op in de zin van de rechtspraak van het Hof.

Een dergelijke maatregel zou strijdig zijn met artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG, tenzij hij zijn rechtvaardiging vindt in objectieve factoren die geen verband houden met discriminatie op grond van geslacht. Dit is het geval wanneer

de gekozen middelen beantwoorden aan een legitieme doelstelling van het sociaal beleid en die middelen geschikt en noodzakelijk zijn ter bereiking van dat doel (arresten van 22 november 2012, [REDACTED] C-385/11, EU:C:2012:746 en 9 november 2017, [REDACTED] C-98/15, EU:C:2017:833).

De betrokken maatregel lijkt niet te beantwoorden aan een legitieme doelstelling van het sociaal beleid of is daarvoor niet geschikt. De wetgever heeft beslist dat het basisbedrag van het ouderdomspensioen moet worden berekend op grond van een uitgebreid –maar niettemin beperkt – aantal beroepsjaren, te weten, op het moment van het geschil, 19 jaar voorafgaand aan de pensionering (de wet voorziet in een progressieve verhoging van dat aantal tot 25 jaar voorafgaand aan de pensionering). Bijgevolg is het bedrag van de salarissen en de premies in het daaraan voorafgaande tijdvak irrelevant voor de berekening van het basisbedrag. Als de werkneemster echter deeltijds heeft gewerkt gedurende bepaalde voor de berekening van het basisbedrag in aanmerking te nemen tijdvakken (in casu 19 jaar), heeft zij tijdens die tijdvakken slechts bijgedragen voor het ontvangen salaris, zodat het deeltijds werken tijdens het betrokken tijdvak op zich reeds aanleiding geeft tot vermindering van het basisbedrag van het ouderdomspensioen, aangezien deeltijdse arbeid gepaard gaat met een lager salaris ten opzichte van het salaris van een voltijds tewerkgestelde werknemer. Doordat het tijdvak dat in aanmerking wordt genomen voor de vaststelling van het op het basisbedrag van het ouderdomspensioen toepasselijke percentage, eveneens wordt beperkt, namelijk in verhouding tot het deeltijdse karakter van de betrekking, leidt een deeltijdse tewerkstelling tot een dubbel nadeel voor het basisbedrag van het betrokken pensioen: ten eerste met betrekking tot de premiebases voor de tijdvakken van deeltijdse arbeid die in aanmerking worden genomen voor de berekening van het gemiddelde basissalaris en ten tweede met betrekking tot het op het basisbedrag toepasselijke percentage. **[Or. 16]**

Bijgevolg lijkt de wet betreffende de berekening van het ouderdomspensioen te moeten worden aangemerkt als een indirecte discriminatie op grond van geslacht die strijdig is met artikel 20 en artikel 21 van het Handvest alsook met artikel 4 van richtlijn 79/7/EEG, voor zover daarbij een vermindering is ingevoerd van het aantal premiejaren dat in aanmerking kan worden genomen om het percentage vast te stellen dat van toepassing is op het basissalaris in geval van deeltijds werk. In casu zou het dus mogelijk zijn om de toepassing te eisen van hetzelfde berekeningssysteem als het systeem dat van toepassing zou zijn geweest in geval van een voltijdse tewerkstelling in de tijdvakken waarin deeltijds is gewerkt, wat zou neerkomen op de toewijzing van de vordering van [REDACTED]

IV. Vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie

Gelet op het voorgaande, is dit hooggerechtshof van oordeel dat volgende prejudiciële vragen moeten worden voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie:

- a) De Spaanse wettelijke regeling betreffende de berekening van het ouderdomspensioen bepaalt dat op het basisbedrag van dit pensioen, dat wordt berekend met inaanmerkingneming van de salarissen van de laatste jaren, een percentage wordt toegepast dat afhangt van het aantal premiejaren gedurende het gehele beroepsleven. Is een nationale wettelijke bepaling, zoals die welke is vastgesteld in artikel 247, onder a), en artikel 248, lid 3, van de [Ley General de la Seguridad Social] (Spaanse algemene socialezekerheidswet), op grond waarvan het aantal jaren dat in aanmerking kan worden genomen voor de toepassing van dat percentage wordt beperkt indien sprake is van tijdvakken van deeltijdse arbeid, in strijd met artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van sociale zekerheid (PB 1979, L 6, blz. 24)? Vereist artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG dat het aantal premiejaren dat in aanmerking wordt genomen voor de vaststelling van het percentage dat wordt toegepast voor de berekening van het ouderdomspensioen, op dezelfde wijze wordt vastgesteld voor voltijdse en deeltijdse tewerkgestelden?
- b) Is een nationale wettelijke bepaling, zoals die welke aan de orde is in de onderhavige zaak, ook in strijd met artikel 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, zodat de nationale rechter **[Or. 17]** gehouden is de volledige werking van dit Handvest te verzekeren en de betrokken strijdige bepalingen van het nationale recht buiten toepassing te laten, zonder dat hij de voorafgaande opheffing hiervan via de wetgeving of enige andere constitutionele procedure hoeft te vragen of af te wachten?

[omissis] [Procedurele vermeldingen en ondertekeningen]